

ROZHLADY

SOCIÁLNE A KULTÚRNE DEJINY UHORSKÉHO SNEMU V 18. STOROČÍ: ČIASTKOVÉ VÝSLEDKY A ZREJMÉ ÚLOHY

ISTVÁN M. SZIJÁRTÓ

Social and Cultural History of the Hungarian Diet in the 18th Century: Preliminary results and future tasks. *Historický časopis*, 2012, 60, 2, pp. 257-269, Bratislava.

A renewed interest in the history of the early modern Hungarian estates enables us to review this field of scholarship, to sum up the most recent results of the history of the Diet, the central institution of Hungarian politics in the 18th century, to map the various possibilities offered by social and cultural history, and to point out the opportunity to apply a microhistorical approach. Finally, the essay examines a hypothesis on a decisive change in 18th-century Hungarian politics, a mid-century shift from the 'confessionalism of the estates' to the 'constitutionalism of the estates'.

Historiography. Kingdom of Hungary. 18th century. Diet. Confessionalism vs constitutionalism.

Obnovený záujem o dejiny uhorských stavov v ranom novoveku dáva možnosť zhodnotiť stav výskumu, sumarizovať najnovšie výsledky skúmania histórie snemu – centrálnej inštitúcie uhorskej politiky 18. storočia, zmapovať rôzne možnosti, ktoré ponúkajú sociálne a kultúrne dejiny, a pripomenúť možnosť uplatniť mikrohistorický prístup. Cieľom štúdie je však aj overenie hypotézy o rozhodujúcej zmene v uhorskej politike v priebehu 18. storočia, keď v jeho polovici prišlo k posunu od „stavovského konfesionalizmu“ (*rendi konfesszionalizmus*) ku „stavovskému konštitucionalizmu“ (*rendi alkotmányosság*). Náš pohľad na sumarizáciu aj zameranie výskumu sa sústreďuje na 18. storočie, hoci diela, ktoré podrobíme analýze v úvodnej historiografickej stati majú často širší chronologický záber.

Historiografické pozadie: tradícia a výzvy

Národný romantizmus ovládol maďarskú historiografiu 19. storočia krátko po jej etablovaní a po stroskotaní pozitivistických pokusov v polovici storočia. Z tohto uhla pohľadu – a pri dominancii politických dejín –, písanie dejín 18. storočia znamenalo postaviť sa na stranu uhorských stavov, a proti zahraničnej centralizácii a absolutizmu. Tento obraz ďalej dotváralo príležitostné odmietanie násilnej protireformácie na jednej strane, a obhajoba pokroku a modernizácie na strane druhej.¹ Druhý spomenutý prístup sa stal oveľa vplyvnejším pri dominantných historických interpretáciách 20. storočia.

---

1 Zriedkavou výnimkou a predmetom vyhrotených kontroverzií v dobe jej vydania bola kniha Bélu Grünwalda, ktorý zaujal doslova opozičné stanovisko voči stavom v prospech centralizácie štátu, očivid-